

## **Zlecenie transportowe-co powinno zawierać?**

**Zlecenie transportowe to dokument operacyjny i prawny zarazem. Dla praktyki przewozowej ma znaczenie pierwszorzędne-to ono precyzuje, kto, co i na jakich warunkach ma przewieźć. Dobre zlecenie transportowe nie pozostawia pola do spekulacji: przydziela obowiązki, wskazuje ryzyka i określa procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych.**

## **Co koniecznie powinno się znaleźć w zleceniu transportowym?**

Zlecenie transportowe zazwyczaj dzieli się na dwie części: edytowalną, która zawiera dane konkretnej usługi transportowej oraz tak zwane ogólne warunki, które określają szczegółowe warunki prawne, finansowe i operacyjne.

Jeśli chodzi o część pierwszą to istotne jest określenie tak zwanych elementów przedmiotowo istotnych (essentialia negotii) dla umowy przewozu:

- trasy (miejsce załadunku, rozładunku, często także terminy w jakich ma być wykonane).
- cech ładunku (ilość ton, czy ilość sztuk np. palet),
- wartości wynagrodzenia (opisane najczęściej w EUR lub PLN).

Warto pamiętać o tym, by opis ładunku był kompletny i dostarczał przewoźnikowi wszelkich informacji koniecznych do wykonania usługi jak rodzaj towaru, liczbę jednostek ładunkowych, masę brutto i netto, wymiary, sposób paletyzacji, rodzaj opakowania oraz cechy wymagające szczególnego traktowania (kruchosc, przewóz temperaturze kontrolowanej, ADR). Podobnie istotna jest kwestia precyzyjnego wskazania jakim pojazdem i za pomocą jakich ewentualnie dodatkowych środków przewoźnik ma wykonać umowę.

## **Ogólne warunki zlecenia**

Poza częścią opisową, unikatową dla każdej usługi, często zamieszcza się tzw. ogólne warunki zlecenia-stały, zazwyczaj nienegocjowalny element charakterystyczny dla danej firmy zleceniodawcy. Bywają krótkie i konkretne, ale czasem zajmują też kilkadziesiąt punktów oraz wiele postanowień odnoszących się do kar umownych. Niektórzy zleceniodawcy przenoszą treść do zewnętrznych OWU, najczęściej publikowanej na stronie internetowej.

## **Co warto uregulować w zleceniu?**

Dokumentacja przewozowa stanowi w praktyce rdzeń zlecenia. W tej części trzeba jasno wskazać, które dokumenty są niezbędne do wykonania i rozliczenia usługi-zwykle chodzi o czysty list przewozowy CMR (bez zastrzeżeń), oryginały faktur, dokumenty celne (EUR-1, T1/T2) oraz dokumenty ADR tam, gdzie to konieczne. Równie ważne jest uregulowanie kwestii kontroli: zlecenie powinno określać sposób i moment weryfikacji kompletności dokumentów przy załadunku oraz procedurę postępowania w razie różnic albo widocznych uszkodzeń, w tym zasadę wpisywania zastrzeżeń w polu 18 listu przewozowego. Warto też wskazać terminy przesyłania

skanów i oryginałów oraz formę doręczenia dokumentów księgowych, pamiętając, że sposób doręczenia wpływa na moment rozpoczęcia biegu terminów płatności.

Kwestia ubezpieczenia nie powinna być traktowana jako element opcjonalny. Zlecenie zwykle definiuje wymóg posiadania polisy OCP o sumie gwarancyjnej adekwatnej do wartości zadeklarowanej albo co najmniej równej górnej granicy odpowiedzialności przewoźnika wynikającej z prawa. W praktyce oznacza to prawo zleceniodawcy do żądania dokumentu potwierdzającego zawarcie ubezpieczenia. Brak takiego zabezpieczenia to realne ryzyko-zarówno operacyjne, jak i finansowe-które obciąża zleceniodawcę, jeżeli nie zostanie wcześniej uregulowane.

Parametry techniczne i środki zabezpieczające ładunek powinny być sformułowane wprost i operacyjnie. W zleceniu pojawiają się zapisy dotyczące norm emisji pojazdu, wymogów zabudowy i standardów bezpośredniego widzenia tam, gdzie mają one znaczenie, oraz minimalnego zestawu środków mocujących-pasów, mat antypoślizgowych, klinów, plandek. Równocześnie umowa zwykle wskazuje, że przy załadunku i rozładunku obecny ma być kierowca, który sprawdza stan opakowania i kompletność dokumentów-bo to właśnie te czynności przesądzają o możliwości wpisania zastrzeżeń i o powodzeniu późniejszej reklamacji.

Procedura przyjęcia zlecenia i zasady komunikacji winny być proste, ale precyzyjne. Zlecenie określa dopuszczalne formy akceptacji-e-mail, komunikator, podpis-oraz wytyczne dotyczące milczącego przyjęcia oferty czy klauzuli „30 minut”, zwykle ograniczając ich zastosowanie do relacji stałych i rutynowych. W treści pojawiają się też obowiązki raportowe: kto, w jakiej formie i w jakim terminie informuje o opóźnieniach, awariach lub szkodach, a gdy monitoring jest wymagany-sposób dostępu do danych telematycznych i mechanika raportowania.

Rozliczenia i warunki płatności powinny być sformułowane jasno i jednoznacznie. Zlecenie zwykle zawiera stawkę frachtu lub sposób jego ustalenia, walutę rozliczeń, mechanizm przeliczeń kursowych oraz termin płatności liczony od otrzymania prawidłowo wystawionej faktury wraz z kompletem dokumentów przewozowych. Równie istotne są zapisy o formie skutecznego doręczenia dokumentów księgowych oraz reguły dotyczące cesji wierzytelności, które eliminują wątpliwości przy ewentualnej zmianie wierzyciela.

Reklamacje i terminy to obszar, który warto opisać szczegółowo. Zlecenie określa procedurę zgłaszania zastrzeżeń, formę (najczęściej pisemną) i terminy-dla przewozów międzynarodowych standardem są m.in. 21 dni na niektóre zastrzeżenia, dla krajowych obowiązują inne reguły. Ważne jest wskazanie dokumentów dowodowych potrzebnych do udokumentowania szkody oraz formuły naliczania kar umownych z zachowaniem zasady proporcjonalności.

Na końcu znajdują się klauzule porządkujące relacje prawne: prawo właściwe, właściwość sądu oraz relacja do OWUP. OWUP mogą być częścią umowy, ale jedynie wtedy, gdy ich treść jest dostępna i nie stoi w sprzeczności z postanowieniami zlecenia ani z przepisami bezwzględными. Takie sformułowanie pozwala zachować równowagę między potrzebą standaryzacji a koniecznością respektowania norm prawa przewozowego.

## **Zlecenie jako umowa przewozu-kiedy zlecenie jest umową przewozu**

Zlecenie transportowe pełni rolę umowy przewozu. Ramy prawne tego stosunku tworzą przede wszystkim przepisy Kodeksu cywilnego, Konwencja CMR (w przewozach międzynarodowych) oraz ustawa Prawo przewozowe (w przewozach krajowych)-to one wyznaczają reguły odpowiedzialności, limity odszkodowań i przesłanki wyłączenia odpowiedzialności.

Różnica między zleceniem o charakterze spedycyjnym a zleceniem będącym umową przewozu ma znaczenie praktyczne: jeżeli wykonawca zobowiązuje się zrealizować przewóz własnymi środkami, wystawia list przewozowy i przejmuje materialną odpowiedzialność za ładunek, mamy do czynienia z umową przewozu. Gdy dokument jedynie zleca organizację transportu, a wykonawca działa jako pośrednik, odpowiadając za należyte zorganizowanie i nadzór, lecz nie za sam przewóz, jest to umowa spedycji. W praktyce decydujące są zapisy i rzeczywisty podział ryzyk; sama nazwa dokumentu (np. „zlecenie spedycyjne”) nie przesądza o jego kwalifikacji prawnej.

## **Niebezpieczne klauzule w zleceniu transportowym**

W praktyce spory rodzaj określone wzorce i klauzule. Należy na nie uważać.

- Po pierwsze: „klauzula 30 minut”. Jest to najczęściej wymuszenie automatycznego przyjęcia zlecenia po krótkim terminie parzy, gdy stosuje się je wobec przewoźników jednorazowych. Taki zapis powinien być zarezerwowany dla stałych partnerów.
- Po drugie: neutralizacja dokumentów i „podwójne” listy przewozowe. Zapisy nakazujące ukrywanie danych w CMR albo praktyki zdublowania dokumentów narażają na sankcje administracyjne i mogą prowadzić do odpowiedzialności za wykroczenia w transporcie drogowym.
- Po trzecie: nadmierne kary i podwójne sankcje. Kary umowne równe frachtowi lub akumulujące różne sankcje za to samo zdarzenie są narażone na zmiarkowanie przez sąd. Trzeba ich unikać lub uzasadnić ich proporcjonalność, chociażby powstałą ryzykiem lub szkodą.
- Po czwarte: sankcje za nieterminowe przesłanie dokumentów i jednostronne wydłużanie terminów płatności. Takie rozwiązania mogą być sprzeczne z ustawą o terminach zapłaty oraz z regułami Konwencji CMR i bywają kwestionowane w orzecznictwie.
- Po piąte: próby zrzeczenia się uprawnień ustawowych, jak „klauzula 40 euro”. Zapisy próbujące ograniczyć uprawnienia wierzyciela czy wyłączyć ustawowe środki ochrony najczęściej okażą się nieważne.

### **Kilka praktycznych wskazówek na koniec**

Zlecenie ma być narzędziem operacyjnym, ale spełniającym wymogi prawne. Formułuj więc obowiązki tak, by można było je łatwo zweryfikować pod kątem zgodności z przepisami. Unikaj długich i złożonych zdań, które da się interpretować na wiele sposobów. Ostatecznie warto skonsultować treść projektowanego zlecenia z prawnikiem, który będzie w stanie ocenić treści z perspektywy zawodowego doświadczenia i aktualnej praktyki sądowej.

**Autor: Ewa Sławińska-Ziaja**

**Radca prawny w Trans Lawyers**

#Prawowtransporcie    #ZlecenieTransportowe    #PrawoPrzewozowe    #TSL    #Spedycja  
#KlauzuleRyzykowe #Transport